

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje program na podporu dohľadu nad kozmickým priestorom a sledovania tohto priestoru“

COM(2013) 107 final – 2013/0064 (COD)

(2013/C 327/08)

Spravodajca: pán IOZIA

Európsky parlament (14. marca 2013) a Rada (20. marca 2013) sa rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje program na podporu dohľadu nad kozmickým priestorom a sledovania tohto priestoru“

COM(2013) 107 final – 2013/0064 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 27. júna 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 491. plenárnom zasadnutí 10. a 11. júla 2013 (schôdza z 10. júla 2013) prijal 165 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV uznáva význam, ktorý má pre Európu zriadenie nezávislého systému monitorovania vesmíru s cieľom chrániť svoju vlastnú vesmírnu infraštruktúru a vypúšťané zariadenia, a preto víta iniciatívu Európskej komisie, ktorá sa po prvý raz zaoberá touto tematikou a navrhuje riešenia, ktoré by umožnili začať proces spolupráce a integrácie v Európskej únii v tejto oblasti.

1.2 EHSV podporuje myšlienku Komisie, aby jej členské štáty predložili operatívne návrhy na schválenie, a to v oblastiach, kde je zjavný európsky záujem, pokiaľ ide o kvalitu a kvantitu požadovaných informácií, ako aj výmenu poznatkov o metodológii a kapacitách na analýzu údajov.

1.3 EHSV si uvedomuje, že je ťažké nájsť riešenia, s ktorými by súhlasili všetky členské štáty, a považuje návrh Európskej komisie za prvý a dôležitý krok smerom k ambicióznym cieľom v oblasti spoločného úsilia. Skutočnosť, že tento program sa týka aj silných vojenských záujmov, do značnej miery komplikuje vytváranie spoločnej infraštruktúry. EHSV žiada, aby sa táto infraštruktúra zrealizovala v čo najkratšom termíne, a to na základe tejto iniciatívy. Pozitívnym aspektom je, že táto spolupráca zapája vojenskú a civilnú časť a mala by byť riadená v spolupráci s ESA, Európskou obrannou agentúrou a riaditeľstvom pre krízové riadenie a plánovanie.

1.4 EHSV považuje za prioritu, aby sa financie naplánované pre činnosť SST na týchto 7 rokov zriaďovania služby využili na vytvorenie jadra nezávislej európskej kapacity, na ktorú by sa mohla presunúť časť kapacity, ktorá v súčasnosti existuje v obranných systémoch členských štátov. To by sa malo

dosiahnuť prostredníctvom využitia optických teleskopov, ktoré sa už v Európe využívajú (Kanárske ostrovy) a vybudovania prinajmenšom jedného európskeho radaru podobnej triedy, aké majú v súčasnosti k dispozícii obranné systémy. Takto by malo zmysel udržateľne investovať tam, kde sa nové kapacity a kompetencie presúvajú do civilnej oblasti s cieľom zlepšiť kvalitu života európskych občanov.

1.5 EHSV považuje za potrebné v nadchádzajúcich siedmich rokoch realizácie tohto programu presnými ustanoveniami vymedziť úroveň služby, ktorú dosiahnu národní partneri z hľadiska množstva poskytovaných údajov, ich druhu, periodicity, kvality, dostupnosti, a to takým spôsobom, aby bolo možné mať nástroje potrebné na posúdenie ich využitia, podobne ako sa to robí aj s výskumnými programami v rámci siedmeho rámcového programu, v ktorých sú tieto parametre zjavné a zosúladené.

1.6 EHSV odporúča ponechať otvorené kritériá prístupu k programu a presnejšie vymedziť program v texte článku 7 ods. 1 písm. a). Je nevyhnutné, aby sa do programu mohli zapojiť nielen krajiny, ktoré už majú svoje nezávislé kapacity (napríklad Francúzsko, Nemecko či Spojené kráľovstvo), ale aj všetky ostatné krajiny, ktoré majú možnosť dať k dispozícii kompetencie na spracovanie údajov. Navrhovaný text by mal byť zrevidovaný.

1.7 EHSV upozorňuje na to, že celý balík aktivít dohľadu, známy ako *Space Situational Awareness (SSA)* zahŕňa okrem iného aj *Space Weather* (týkajúce sa magnetickej solárnej aktivity) a monitorovanie objektov v blízkosti Zeme – *Near Earth Objects (NEO)*.

1.8 Najmä keďže sa uznáva, že riziko vyplývajúce pre vesmírnu infraštruktúru zo solárnej aktivity je prinajmenšom rovnako vysoké, ak nie vyššie, ako prípadné následky obzvlášť intenzívnych udalostí, EHSV sa nazdáva, že tieto dva aspekty, ako už bolo uvedené v pôvodnej definícii SSA, treba rozvíjať paralelne, a preto vyzýva Komisiu, aby vymedzila komplexný a integrovaný rámec rôznych aspektov obrany vesmírnej infraštruktúry, najmä keďže ESA je už aktívne zapojená do programu ochrany pred slnečným žiarením. V záveroch z konferencie o kozmickom priestore a bezpečnosti, ktorá sa konala v Madride 10. a 11. marca 2011 (na ktoré sa odkazuje v hodnotení vplyvu), je jasne naznačené smerovanie pri posilňovaní spolupráce medzi všetkými zainteresovanými stranami, najmä EÚ, ESA a členskými štátmi v tejto oblasti.

1.9 EHSV súhlasí s návrhom Komisie posilniť spoluprácu s USA a s ostatnými štátmi, ktoré majú záujem o spoločný projekt na ochranu vesmírnej infraštruktúry, ktorá by zabráňovala nebezpečným a často katastrofickým kolíziám, a to aj s miniatúrnymi objektmi, ktoré však môžu znefunkčniť finančne nákladný satelit, ktorý je nevyhnutný pre ľudskú činnosť.

2. Dokument Komisie

2.1 Predložené oznámenie obsahuje návrh na zriadenie nového európskeho programu dohľadu nad kozmickým priestorom a sledovania objektov na obežnej dráhe Zeme, nazvaného SST (*Space Surveillance and Tracking*).

2.2 Zriadenie programu je reakciou na potrebu chrániť súčasť európskej vesmírnej infraštruktúry, najmä tie, ktoré sú súčasťou programov Galileo a Copernicus/GMES, ale aj ďalšie vypúšťané zariadenia, pred rizikom súvisiacim s nebezpečenstvom zrážky s vesmírnymi úlomkami.

2.3 V oznámení sa stanovuje aj právny základ programu a schéma jeho financovania na obdobie rokov 2014 – 2020.

2.4 Oznámenie sprevádza správa⁽¹⁾, ktorá sa zaoberá najmä piatimi schémami financovania a riadenia programu, pričom uvádza ich charakteristiky, náklady a výhody.

2.5 Pred samotným legislatívnym textom sa nachádza ďalšia časť dokumentu, ktorá popisuje kontext právneho návrhu.

2.6 Orientačná výška celkového príspevku Únie na realizáciu SST dosahuje 70 miliónov EUR na obdobie rokov 2014 – 2020.

2.7 Tieto náklady by pokryli príspevky na uvedenie tých snímačov do prevádzky, ktoré už zúčastnené členské štáty vlastnia, bežne ako súčasť svojich vojenských štruktúr, ako aj systém

varovania, založený na údajoch, ktoré poskytnú zúčastnené členské štáty, ako aj na údajoch od Satelitného strediska Európskej únie (EUSC).

2.8 Zapojenie sa do programu je dobrovoľné a zúčastnené členské štáty musia vlastniť už plne funkčné snímače (teleskopy, radar) a mať k dispozícii potrebné technické a personálne zdroje alebo príslušné kompetencie v oblasti spracovania údajov.

2.9 Podľa zhrnutia hodnotenia vplyvu, ktoré je k návrhu pripojené, dosahujú náklady na udalosti spojené so zrážkami úlomkov s funkčnými európskymi satelitmi v Európe 140 miliónov EUR ročne, pričom sa odhaduje, že vzhľadom na očakávaný nárast služieb v satelitnom sektore o 50 % v nasledujúcich rokoch porastú až na 210 miliónov EUR. Tieto čísla predstavujú len veľmi konzervatívny odhad a nezahŕňajú straty „na zemi“, t. j. hospodárske straty v dôsledku výpadku služieb, ktoré závisia od údajov poskytovaných satelitmi.

2.10 V tejto súvislosti je dôležité pripomenúť, že prakticky všetky tieto straty nie sú ani tak spôsobené fyzickou stratou satelitov, ale skôr skrátením ich prevádzkovej doby, ktoré spôsobujú manévry vykonávané s cieľom zabrániť kolíziám.

2.11 Hoci v súčasnosti viaceré členské štáty prevádzkujú svoje vlastné systémy dohľadu a monitorovania, Komisia sa domnieva, že by bolo potrebné zapojenie EÚ na nahromadenie investícií potrebných na financovanie projektu, na zavedenie mechanizmov riadenia, vymedzenie politiky ochrany údajov a zabezpečenie fungovania súčasných a budúcich kapacít koordinovaným spôsobom.

2.12 V súčasnosti je referenčným bodom pre všetky systémy varovania americký systém *Space Surveillance Network* (SSN), ktorý riadi americké ministerstvo obrany. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že spolupráca medzi EÚ a USA, založená na dostupnosti bezplatných údajov, ktoré pochádzajú zo Spojených štátov, nie je dostatočná a tieto údaje nie sú dostatočne presné. Okrem toho EÚ nemá žiadny vplyv na ich spravovanie.

2.13 Zriadenie takejto služby by však bolo v súlade so stratégiou na dosiahnutie nezávislosti Európy v kritických oblastiach, a najmä pokiaľ ide o prístup do vesmíru.

2.14 Odhaduje sa, že v súčasnosti 65 % satelitných senzorov na nízkej obežnej dráhe (LEO) čiastočne alebo úplne spravujú inštitúcie spojené s obranou⁽²⁾.

2.15 Je potrebné zdôrazniť, že Európska vesmírna agentúra (ESA) nie je vhodnou agentúrou na realizáciu programu tohto typu, keďže nie je prispôbená na spracúvanie údajov podliehajúcich utajeniu, ktoré pochádzajú zo snímačov, ktoré spravujú vojenské zariadenia.

(1) Pracovný dokument útvarov Komisie s názvom „Impact Assessment“ (Hodnotenie vplyvu), SWD(2013) 55 final.

(2) Štúdia „Study on Capability Gaps concerning Space Situational Awareness“, ONERA, 2007.

2.16 Európsky podnik, ktorý by sa mal zaoberať prevádzkovaním služieb určených na koordinačné účely je Satelitné centrum Európskej únie (EUSC), teda európska agentúra, ktorú Rada zriadila jednotnou akciou 20. júla 2001 a ktorá poskytuje civilným a vojenským užívateľom produkt a informačné služby s rôznym stupňom utajenia získané analýzou satelitných záberov Zeme. V súčasnosti však štatút tejto agentúry nestanovuje, že by mala byť akýmkoľvek spôsobom zapojená do oblasti SST. EUSC by mohlo uľahčiť poskytovanie služieb SST a bude sa podieľať (v spolupráci so zúčastnenými členskými štátmi) na zriadení a prevádzkovaní funkcie systému SST, čo je jedným z cieľov programu na podporu SST.

2.17 Očakáva sa, že na riadenie tohto programu bude potrebná organizačná štruktúra s približne 50 osobami (vrátane ľudských zdrojov, ktoré poskytnú zúčastnené členské štáty, EUSC a Komisia).

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV sa nazdáva, že v návrhu nie je stanovené vytvorenie nástrojov a kompetencií na európskej úrovni v rozsahu dostatočnom na zber a analýzu údajov, takže na konci päťročného obdobia financovania tohto programu by sa Európa ocitla v tej istej situácii ako 5 rokov predtým a musela by pravdepodobne obnoviť túto dohodu, aby mala aj naďalej k dispozícii údaje od obranných štruktúr zúčastnených členských štátov.

3.2 Síce je navrhnuté financovanie vo výške 70 miliónov EUR, ale nie sú stanovené podmienky dostupnosti, kvality ani včasnosti údajov, ktoré by mali poskytovať vnútroštátne štruktúry. Preto je zložitá stanoviť kritériá hodnotenia poskytovaných služieb. To sa bude dať až vtedy, keď Komisia uverejní vykonávacie akty, ktoré by sa ešte len mali vypracovať.

3.3 Členské štáty sa nazdávajú, že ESA neposkytuje dostatočné záruky, pokiaľ ide o nakladanie s citlivými údajmi, preto by príslušnou agentúrou na tento účel malo byť EUSC. Treba však pripomenúť, že na úrovni jednotlivých krajín členské štáty, ktoré disponujú službou dohľadu a sledovania (ako Spojené kráľovstvo, Francúzsko či Nemecko), túto službu realizujú v rámci spolupráce medzi vesmírnymi agentúrami a ministerstvom obrany, čo ukazuje, že v praxi môže byť model spolupráce medzi vesmírnymi agentúrami a obrannými zložkami skutočne účinný. Nie je preto jasné, z akého dôvodu bola agentúra ESA vylúčená zo služby takéhoto charakteru, keďže je ESA už zapojená do globálnej služby včasného varovania a zvládania katastrof (*International Charter on Space and Major Disasters*).

3.4 Program SST je jedným z troch prvkov prípravného programu *Space Situational Awareness* (SSA – informovanosť o situácii vo vesmíre), ktorého predoperatívna fáza sa pripravuje od roku 2009 pod vedením ESA. Ďalšie dve súčasti sú *Space Weather* (kozmičné poveternostné javy) a *Near-Earth Objects* (objekty v blízkosti Zeme).

3.5 Prípravný program SSA pod vedením ESA bol financovaný 55 miliónmi EUR. Nie je jasné, ako budú tieto dva programy vzájomne súvisieť. Najmä nie je jasné, ako sa plánuje prepojiť túto službu SST s podobnou službou, ktorá poskytuje a spravuje varovania súvisiace s nebezpečenstvami vyplývajúcimi zo slnečnej aktivity.

3.6 Bolo by vhodné porovnať závažnosť škôd spôsobených zrážkou s úločkami so škodami vyplývajúcimi z geomagnetickej slnečnej aktivity. Z výsledkov štúdie americkej agentúry NOAA⁽³⁾ vyplýva, že hospodárske straty v dôsledku vplyvu solárnych búrok na satelitnú infraštruktúru sú značné. V roku 2003 silná slnečná aktivita zničila ADEOS-2, japonský satelit v hodnote 640 miliónov dolárov. V roku 1997 spôsobila magnetická búrka stratu telekomunikačného satelitu Telstar v hodnote 270 miliónov dolárov, zatiaľ čo v roku 1989 ďalšia magnetická búrka spôsobila 9-hodinový výpadok elektrickej energie v časti Kanady, pričom škody sa odhadujú na 6 miliárd dolárov.

3.7 Odhaduje sa, že obrovská solárna búrka (*solar superstorm*) podobná tej, ktorá sa udiala v roku 1859, by dnes spôsobila škody v hodnote 30 miliárd dolárov len na geostacionárnych družiciach, pričom škody na elektrickej rozvodnej sieti by spôsobili nárast tohto objemu do výšky jedného až dvoch biliónov dolárov a trvalo by 4 – 10 rokov, kým by všetko opäť plne fungovalo⁽⁴⁾.

3.8 Nebezpečenstvo vyplývajúce zo slnečnej aktivity je prinajmenšom rovnako závažné ako nebezpečenstvo vyplývajúce z úločkov. Zdôrazňuje sa preto, že tieto dva programy by mali byť prevádzkované spoločne, ako sa to vlastne stanovilo aj na konferencii v Madride v marci 2011. Oznámenie však nijako nevysvetľuje, kto bude zavádzať do praxe operatívnu službu týkajúcu sa varovaní v súvislosti so slnečnou aktivitou.

3.9 EHSV sa nazdáva, že v návrhu by sa mala zohľadniť ochrana európskej satelitnej infraštruktúry, vrátane doplnkových aktivít zameraných na monitorovanie kozmických poveternostných javov (*Space Weather*), a prípadne i lehoty realizácie a integrácie týchto dvoch systémov.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Podľa článku 5 ods. 2 sa nemajú vytvárať nové kapacity, ale majú sa len využiť už existujúce kapacity členských štátov. V časti 2 dôvodovej správy sa však výslovne uvádza, že existujúce kapacity nie sú dostatočné. Vôbec teda nie je jasné, aký systém sa to vlastne má presne vytvoriť, a to ani pokiaľ ide o 5 možností uvedených v priloženej správe (*Impact Assessment*).

4.2 Technické charakteristiky tohto systému nie sú presne stanovené. Popisujú sa ciele, ktoré sa majú dosiahnuť, ale odkazuje sa na rozhodnutia, ktoré členské štáty prijímú v budúcnosti a v ktorých sa určí, z čoho sa vlastne systém bude skladať.

⁽³⁾ Value of a Weather-Ready Nation, 2011, NOAA.

⁽⁴⁾ Pozri National Research Council. (2008), *Severe Space Weather Events. Understanding Societal and Economic Impacts: A Workshop Report*. Washington, DC, The National Academies Press.

4.3 Vzťah medzi vojenským a civilným využitím. Systém sa zriaďuje ako systém na civilné využitie. Väčšina informácií však pochádza z obranných systémov. Neexistujú žiadne nástroje alebo výslovné protokoly, ktoré by zaväzovali vojenskú zložku poskytovať civilnej zložke tieto informácie. Aj v tejto súvislosti sa v dokumente odkazuje na budúce vymedzenie tejto problematiky.

4.4 Vzťahy členské štáty – EÚ. V návrhu sa uvádza, že všetky snímáče sú a majú zostať v rukách členských štátov. Nezdá sa však, že by tu boli výslovne uvedené ustanovenia, ktoré by zaručovali minimálnu úroveň toku údajov a informácií.

4.5 Vymedzenie služby. V návrhu sa vymedzenie výslovne neuvádza. Nie je preto možné posúdiť, či bude služba dostatočná pre projekty stanovené v programe.

4.6 Vo svojom uznesení z 26. septembra 2008 s názvom „Ďalší rozvoj európskej politiky v oblasti kozmického priestoru“ Rada vyslovuje požiadavku „rozvoja kapacity na uspokojenie potrieb európskych používateľov týkajúcich sa komplexného povedomia o situácii vo vesmírnom prostredí“.

4.7 Je dôležité, aby rozvoj programu SST ako aj programov, ktoré tvoria SSA, bolo v súlade s touto požiadavkou.

4.8 Ukazovatele výsledkov a vplyvu, o ktorých sa hovorí v bode 1.4.4 (finančného výkazu) sú dosť tautologické a prinášajú z operatívneho hľadiska len málo toho, na základe čoho by sa spätne dala hodnotiť účinnosť programu.

4.9 Okrem vymedzenia riadenia nie je operatívny model systému presne vymedzený. Členské štáty nemajú povinnosť sa do tohto programu zapojiť. Čo je teda minimálnou požiadavkou pre to, aby táto služba mohla fungovať?

V Bruseli 10. júla 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE
